

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEČ

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.549 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

„Vprašanje koridora“ ne obstoja!

Vsemu svetu je znano, da se Nemčija noče in noče sprijazniti s svojo vzhodno razmejitevjo proti Poljski, ki jo kratkoma dramatično naziva »Die blutende Grenze«, krvavečo mejo. Ako ima povojna nemška politika kako trajno zunanje politično linijo, potem je gotovo neprestano in neprikrito stremenje, da doseže revizijo vzhodne meje in svoje baltične province preko poljske Pomerelije, za katero so iznašli naziv »Poljski koridor« zopet neposredno združi z Vzhodno Prusijo. Da nemška protipoljska propaganda ni brez uspeha, smo dobili dokaz baš te dni, ko je ob priliki Lavalovega obiska v Ameriki senator Borah, čisto po intencijah nemške diplomacije povzročil mučen incident z nenadno zahtevo po reviziji versailleškega miru in »vrnitvi« poljskega koridora Nemčiji.

Slovani smo že večkrat po vojni doživeli, kako malo je naklonjena mednarodna diplomacija slovanskim narodom. Celotni predvidni dr. Beneš je pred nedavnim časom bil prišeljen to javno ugotoviti. Še vedno se nas smatra za narode druge vrste, s katerimi se lahko poljudno žogajo »boljši« narodi. Madžarski grofi in poljski junaki se vedno najdejo v mednarodni diplomaciji poslušna ušesa, kakor hitro napeljuje pogovor na »svojo« Slovaško oziroma »svojo« Pomerelijo. Zato pa smo tembolj Slovani dolžni, da pazno zasledujemo vsak protislovski pojav v mednarodnem svetu. Vprašanje poljskega koridora ni le poljska notranja politična zadeva, temveč gre za stvar, ki se tiče vsega slovanskega sveta.

Nemci zasledujejo z revizijo vzhodne meje izključno le nacionalni prestiž. Ker za njihovo tezo ne govori ne zgodovina, ne naseljenost pokrajin, ki jih zase zahtevajo; niti ne gospodarski in zemljepisni razlogi.

Pogled v zgodovino nam kaže, da je bila Pomerelija od 10. stoletja dalje integralni del poljske države. Že leta 968 jo je zavojeval Mieszko I., prvi krščanski knez poljski. Njegov sin in naslednik, Boleslav Hrabri, je poljsko gospodstvo nad Pomerelijo že konsolidiral, Boleslav II. pa je to kneževino leta 1102 definitivno vključil v območje kraljevine Poljske in jo pokristjani.

Na inicijativu poljskega kneza Konrada Maseviškega se je v teh pokrajinah naselil leta 1226 nemški viteški red s središčem v Culmu in sicer zato, da bi branil deželo pred poganskimi Prusi. Red pa je sčasoma obrnil orožje proti Poljski in posedel deželo kot svojo last. Kralj Ladislav je sicer 1321 leta interveniral pri papežu, ki je nemškemu viteškemu redu tudi ukazal, da mora vrniti Pomerelijo Poljski, kar se pa ni zgodilo ter je ta red vladal deželo še nadaljnih 158 let. Nato je prišla težka doba notranjih bojov, vojn s Švedi, ki so demoralizirali in obubožali vso deželo. Šele mir v Torunu leta 1466, ki je zaključil 13 letno vojno, je Pomerelijo vrnil Poljski in ji je tokrat ostala v nemoteni posesti skozi 300 let (1466—1772).

V to dobo spada najzanimivejši kulturni razmah pomerelskih Poljakov. Astronom Kopernik je tedaj delal, kardinal Hozjusz je izoblikoval narodovo dušo. Odlični plemiči in kulturni delavci so položali temelje za kulturno bodočnost naroda. Takrat je sloviti patrijot Jozef Wybicki zapeel »Jeszcze Polska nie zginela«, pesem, ki ni bila nikdar več pozabljena, ki je postala narodna himna in podžigala pogum poljskega naroda v najtemnejših dneh njegove zgodovine.

Delitev Poljske je 1772 pridela Pomerelijo Prusiji in je z izjemo Napoleonovih vojn ostala pod Nemci do leta 1920, to je 148 let.

Tisočletna zgodovina Pomerelije priča torej o njeni navezanosti na Poljsko. Dvakrat je bila ta vez pretrgana po nemškem gospodstvu, toda obakrat za ceno krvavega nasilja nad poljskim narodom. Nemci so obdržali svojo nadoblast nad deželo le z najhujšim terorjem. Končno ga je obakrat zrušila dolgotrajna krvava vojna. Netiti še v tretje nemški apetit po tej poljski zemlji bi bilo isto kot znova pripravljati krvavo vojno.

Kako pa je s prebivalstvom »koridorja«? Prusi so se na vse kriplje prizadevali, da germanizirajo Pomerelijo, kar ni šlo z lepa je poskusila z, grda. Znano je delovanje raznih germanizatoričnih društev. Zgodovini je ohranjeno brutalno dejstvo, ki ima le malo enakih primer, da je l. 1886 pruska vlada nasilno izselila 60.000 poljskih kmetov, da je tako prišla do njihove zemlje. Toda kljub temu je nemška uradna statistika za l. 1910 izkazala v Pomereliji 57,5 odstotkov Poljakov in le 42,5 odstotkov Nemcev. (Herman Rauschnig »Die Entdeutschung Westpreussens und Posens. Berlin 1930, str. 340). Prvo poljsko štetje 1921 pa izkazuje v Pomereliji 758.000 Poljakov in 176.000 Nemcev, to je 81 odstotno poljsko prebivalstvo. Toda ker se Nemci iz poljskega ozemlja stalno izseljujejo in prepričajo zemljo Poljakom, ki tudi sicer številčno mnogo hitreje narastajo kakor Nemci, izkazuje zadnja statistika iz leta 1930 prebivalstvo v koridoru kot 90 odstotno poljsko.

Tudi narodnostno je torej »koridor« poljski. Prepustiti ga Nemcem bi se reklo 1 milijon Slovanov izročiti na milost in nemilost germanstvu.

Nemški propagandisti navajajo, da govore gospodarski razlogi v prilog Nemčije. V resnici pa je ozemlje Visle zaokrožena gospodarska enota. To kažejo tudi številke poljskega eksporta na Baltik. Mar naj se zato, da bodo imeli Nemci tudi po suhem dostop po svojem ozemlju do Vzhodne Prusije, ki šteje 2.200.000 prebivalcev in ki ni homogeno nemška, zapre 30 milijonov poljski državi dostop do morja? Nemška trgovina z Vzhodno Prusijo preko »koridorja« (vagoni teko direktno in zaprti) je znašala l. 1929 sem in tja 1.402.000 ton.

Velikanska volivna zmaga konservativcev

Delavska stranka podlegla - Konservativci bodo tudi MacDonalda likvidirali

Rezultat

London, 28. oktobra. Stanje angleških strank ob 5 popoldne londonskega časa je bilo sledeče: za vlado: konservativci 463, narodna delavska stranka 13, narodni liberalci 61, narodni neodvisni 3, skupaj 540; proti vladi: delavska stranka 47, Lloyd Georgeovi liberalci 7, izven strank 2, Mosley 0, skupaj 56. Pred razpustom parlamenta so razpolagali delavci s 286 mandati, konservativci z 264, liberalci z 58 in neodvisni s 7 mandati.

Zmerne konservativce je strah tolikšne zmage

London, 28. okt. tg. Rezultat volitev je ogromna zmaga konservativcev v poslanski zbornici proti vsem drugim strankam skupaj. V poslanski zbornici bo videti samo Toryese, katere je MacDonald načeloma pobijal v vsem svojem življenju. Samo prav redki poslanci delavske stranke so se rešili svoj položaj in delavska stranka, kateri je MacDonald tako lepo pomagal do splošnega ugleda, se ima za svoj nenadni poraz zahvaliti tudi samo MacDonaldu. Toryesi so danes tako močni, da ne potrebujejo več niti MacDonalda niti liberalcev in je tudi samo od njih odvisno, kako dolgo bodo še pustili MacDonalda na vladi. V triumfu že javlja lord Beaverbrook v »Daily Expressu«: »Pot za zaščito carine je postal«! Mnogo zmernih konservativcev pa še danes upa, da njihova zmaga ne bo preogromna, da ne bo pretežno uveljaviti se nasproti ekstremistom. Kolikor bo tudi notranja politika pod vplivom velikih carinskih mej, katere bodo zdaj zgradili konservativci okoli Anglije, v temeljnih smernicah angleške svetovne politike se ne bo spremenilo nič in v vseh velikih vprašanjih zmanjšanja vojnih dolgov, reparacij, oboroževanja itd., stojijo konservativci prav za prav tudi popolnoma na stališču ostalih strank.

Vsi delavski voditelji propadli

Pri porazu delavske stranke so najbolj prizadeti člani bivšega delavskega kabineta, tako bivši zunanji minister Henderson, bivši prometni minister Morrison, bivši notranji minister Clynnes, bivši minister za zdravstvo Greenwood, delovni minister Miss Bonfield, mornariški minister Alexander, vojni minister Thomas Shaw, poštni minister Lees-Smith ter državni podtajniki Hayes, Pethick, Lawrence in Robert. Clynnes je zastopal Manchester 25 let. Od zastopnikov delavske stranke so zgubili mandate tudi voditelji delavskih strokovnih organizacij Tellet in Turner, dalje sin konservativnega voditelja Stanleya Baldwin Oliver Baldwin in bivši prosvetni minister Trevelyan. Edgar Wallace je kot liberalni kandidat Lloyd Georgeove smeri propadel v kopalisku Blackpool. Od bivše delavske stranke, in sicer izmed njih, ki niso sledili MacDonaldu, sta ohranila mandat samo sir Stafford Cripps in bivši minister za javna dela Landsbury.

Vodilni konservativci vsil izvoljeni

Izmed članov narodne koalicijske vlade so izvoljeni Baldwin, notranji minister Samuel, minister Samuel, minister za Indijo sir Hoare, kolonialni minister Thomas, tajnik v ministrstvu za zrakoplovstvo Saxon in tajnik v prosvetnem ministrstvu Wood.

Ministrski predsednik MacDonald je bil v svojem volivnem okrožju Seabam zopet izvoljen z 28.978 glasovi, torej z večino 6637 glasov manj, kakor l. 1929, ko je dosegel 35.615 glasov. Proti njemu postavljeno uradno kandidat delavske stranke Coxon je dobil 23.027, komunist Lumley pa 677 glasov.

Drugi presenečenj kandidator, ki so zagotovo

Isto leto pa je znašal poljski promet z Dantzgom 8.559.615 ton in z novoustanovljenim lastnim poljskim pristaniščem Gdynijo 3.626.000 ton. Te številke dovolj dokazujejo, da so vezi Poljske z morjem naravne gospodarske in da je za ti dve območji pristanišči edino naravno gospodarsko zaledje Poljske.

Poljska je danes velesila z 388.000 km² ozemlja, ki s svojim števili gospodarskim razmahom vstvarja potrebno gospodarsko ravnovesje v Evropi. Nemške težnje, da Pomerelijo in če mogoče še Poznanjsko odtrga poljskemu nacionalnemu ozemlju, nasprotujejo zgodovinskemu dejstvu, so proti volji prizadetega prebivalstva in bi bile kvarne tudi gospodarskemu razvoju vzhodne Evrope. Jasnno je, da bi vsak revizionistični poizkus pomenil nečloveško krivico in nasilje nad poljskim narodom in resno ogrožanje miru v Evropi.

smatrali, da bodo zmagali, do sedaj ni bilo. Lloyd George in njegova hči Magan sta obdržala svoja mandata. Ravno tako sir Julian Simons in Livingstone Churchill, voditelj škotskih radikalov. Neodvisni kandidat Maxton je zmagal v svojem volivnem okrožju v Glasgowu. Tudi MacDonaldov sin Malcolm MacDonald je zopet izvoljen kot narodnoliberalni poslanec. Pridobil je svoj mandat proti uradni kandidatu delavske stranke v predkruju v Nottinghamu. Rodbino bivšega zunanjega ministra Hendersona pa povsod zasleduje smola. Sin in oče Henderson se bosta morala umakniti iz poslanske zbornice in bodo njuna mesta zasedli konservativci.

London, 28. okt. sh. Izid volitev je pokazal, da se je konservativcem povsem posrečil načrt, ki so ga imeli pred oči, ko so avgusta s pomočjo velebankirjev iz City strmoglavili delavsko vlado. Prvo MacDonaldovo vlado je Baldwinova stranka vrgla z namenom, da bi v najkrajšem času izvala volitve, ker je smatrala sedanji trenutek, ko se je angleško javno mnenje pod pritiskom hude finančne in gospodarske stiske pričelo obračati proti delavski vladi, za ugoden za končni udar. Konservativci so dobro vedeli, da bodo lahko za sedanjo gospodarsko stisko, za ogromno število brezposelnih in za primanjkljaj v državnem proračunu delali krivo delavsko vlado, čeprav bi na njenem mestu bržkone nobena druga vlada ne mogla storiti kaj več za olajšanje gospodarske krize. Angleška gospodarska kriza je pač v zvezi s splošno svetovno gospodarsko krizo, in da se je prav na Angleškem pojavila v še hujši obliki, je treba pripisovati okolnosti, da preživlja ves angleški imperij tudi hudo politično krizo. Da izvedejo za sanacijo državnih finančnih neobhodno potrebne ukrepe, kakor so bili znižanje plač in podpora brezposelnim, so konservativci začasno postavili na nogo tako zvano narodno vlado. Dobrodošla jim je bila MacDonaldova pripravljenost, da prevzame načelstvo takšne vlade, ker so s tem nekdanji vodja delavske stranke in drugi ministri iz delavskih vrst vzeli nase tudi odgovornost za te nepopularne odredbe. Po izglasovanju teh ukrepov in ureditvi državnih financ so konservativci kljub močnemu odporu liberalcev, ki so zastopani v narodni vladi, in kljub obotavljanju MacDonalda prodrli s svojo zahtevo po volitvah.

Se preden se je pričela volivna borba, se je konservativcem posrečilo z geslom »za ali proti carinam razbiti liberalce kar v tri skupine, in sicer v Simonovo, ki je za povišanje carin, v Samuelovo, ki se zavzema za prosto trgovino, in v Lloyd Georgeovo, ki pobija carine in je bila tudi proti volitvam. S tem razkolom je bila liberalna stranka strta in večina njenih kandidatov je bila navezana na sporazum s konservativci. Pri zadnjih volitvah v letu 1929 so si v 470 volivnih okrožjih stale nasproti tri stranke, to je konservativna, delavska in liberalna, medtem ko se je borba med tremi strankami pri sedanjih volitvah vršila samo v 113 volivnih okrožjih; v vseh drugih okrožjih sta si stali nasproti samo delavska in konservativna stranka, ker so liberalci umaknili svoje kandidate. Tako je konservativna stranka pobrala liberalne glavoce. Da so liberalci ohranili število nekdanjih poslancev, se imajo zahvaliti sporazumu s konservativci; za njihovo izvolitev ni bilo niti zdaleč potrebno tako visoko število glasov, kakor so ga dosegli pri

zadnjih volitvah, ko so šli radi večinskega volivnega reda njihovi glasovi v nič.

Konservativcem se je posrečilo razorožiti tudi delavsko stranko. Po sestavi narodne vlade, ki ji predseduje MacDonald, se je večina delavskih poslancev ločila od svojega nekdanjega voditelja in se stavila pod vodstvo bivšega zunanjega ministra Hendersona. S tem se je izvršil usodepoln razkol, ki ga je delavska stranka drago plačala pri sedanjih volitvah. MacDonald je ostal na čelu narodne vlade kot idealist, ki je menil, da more edino takšna vlada rešiti Anglijo pred gospodarsko in politično katastrofo. Ni se pa zavedal, da je to prav za prav konservativna vlada in da je postal v trenutku, ko ni sledil delavski stranki, samo igrača v rokah konservativcev. Ta zmota je stala življenje njegove lastne stranke in tudi njega samega. Da je temu tako, priča okolnost, kako težko se bori MacDonald za svoj mandat v lastnem volivnem okrožju Seabam. Da bodo konservativci zdaj, ko so dobili absolutno večino, prej ali slej tudi njega likvidirali, o tem ne more biti nobenega dvoma.

Delavska stranka je po razkolu ostala brez spretnih voditeljev, ki bi mogli učinkovito vplivati na volivce. Henderson sam ni mogel niti zdaleč nadomestiti prejšnjega načelnika stranke, ker mu manjka borbenosti in tudi ne uživa velike popularnosti. Stranka je bila navezana na povečini mlade voditelje, ki jih še ni izžolala politična borba. Kot stranka, ki je bila na vladi v najtežji gospodarski krizi, ki jo Anglija sploh pozna, je silno izgubila na popularnosti in na borbenosti, kakor vsaka stranka, ko enkrat prevzame vladno krmilo. Pod težo neodgovornosti za vlado se je stranka čedalje bolj oddalila od svojega prvotnega delavskega programa in se je pod vodstvom MacDonalda, o katerem pravijo, da bi bil lahko prav tako konservativec kakor socialist, malodane pomešala. Ko je bilo treba tako hitro na bojšču, se ni mogla predstaviti volivcem s programom, ki bi mogel socialno ne tako strogo opredeljene in politično solane delavce odvračati od konservativcev in liberalcev. Z zahtevo po podžaljenju bank, industrije in prometnih sredstev se je stranka odzujala srednjim slojem.

Poleg tega se je konservativcem in liberalcem, ki imajo skoraj ves tisk v rokah — delavstvo pa le par glasil — posrečilo prikazati angleškemu volivcu volivno borbo kot boj med pristaši gospodarske in politične obnovitve angleškega imperija in njenimi nasprotniki, malodane boljševiki. Kakor da bi laburisti ne bili dobri Angleži! Njihovo geslo je bilo »za ali proti imperiju«, medtem, ko je šlo v resnici za konservativce ali za delavsko stranko. Razkol med MacDonaldovimi pristaši in laburistično stranko je bil tako velik, osebna nasprotstva med pristaši ene in druge skupine tako huda, da je na pr. Snowden na svojih shodih svoje nekdanje tovariše obdeloval z boljševiki. Celotni konservativni tisk se je zgražal nad takšnim postopanjem finančnega ministra.

Poleg tega je pri volitvah igrala važna vloga nastop ženskih volivcev, ki štejejo 1.700.000 več kakor moški. Ni dvoma, da so volivke že po svojem temperamentu manj stanovitne kakor volivci in da se dajo prej navdušiti z lepo formuliranimi obljubami in gesli. Končno je za objektivno kritiko važen tudi nastop velebankirjev iz Cityja, ki so svojo moč, ki jim jo daje huda gospodarska stiska, porabili za to, da preprečijo zmago delavske stranke, to je povrnitev delavske vlade. Bankirji se instinktivno bojijo delavskih vlad.

Francija prevzame inicijativo za gospodarsko sanacijo Evrope

London, 28. okt. Z. Z. Ladje »Le de France« javljajo, da je Laval dal časnikiarjem, ki ga spremljajo, izjavo, v kateri pravi, da bo takoj, ko se vrne v domovino, ukrenil potrebne korake, da se začne z akcijo za ureditev vprašanj ekonomskega in političnega značaja, ki jih je s Hooverjem proučil na zadnjem sestanku v Washingtonu. Predvsem bo obvestil parlament o svojem delu v Zedinjenih državah. Takoj nato bo z zveznimi državami začel proučevati situacijo, da se čimprej začne z energično akcijo. Vložil bo ves svoj trud, da pride do popolnega zblizanja med Francijo in Nemčijo, ker smatra, da je to prvi pogoj za vzpostavitev zaupanja in za vzpostavitev normalnega ekonomskega življenja po vsem svetu. Prepričan je, in to je rekel tudi predsedniku Hooverju pri izstavljanju Borah, da bo, če bo imela Francija pri izstavljanju te akcije popolnoma svobodne roke, prišla do cilja. Laval je izjavil, da je pozval predsednika Hooverja in senatorja Boraha, da obiščeta Francijo, vendar pa misli, da bo do tega prišlo zelo težko, ker oba ameriška državnika zadržujejo nujni državniški posli v Washingtonu.

Kar se tiče procedure o revizijski akciji glede reparacij, se smatra, da bo Laval po svojem prihodu v Pariz začel razgovore z nemško vlado, posebno o vprašanju, kako naj se uporabljajo dolžbe o reviziji in moratoriju, ki so določene v Youngovem načrtu. Ali naj Nemčija sama ali skupaj z drugimi evropskimi upniki začne iniciativo.

Posvetovalni odbor mednarodne reparacijske banke v Baslu se bo potem v to svrhu sestal še letos. »Journal« piše, da se namerava Hooverjev moratorij podaljšati do konca leta 1932, nakar bo etopil v veljavo nov Youngov načrt s 50% znižanjem medzaveznških plačil in zavarovanih nemških plačil. Obenem se bo v svrhu ublažitve brezposelnosti v Nemčiji največji del zavarovanih nemških plačil spremenil v stvarne dobave.

Spor med Dantzgom in Gdynijo

Gdansk, 28. okt. AA. Komisar Društva narodov je izrekel razsodbo in konkurenčnem sporu med pristanišči Gdansk in Gdynijo.

Poljska je pogodbeno dolžna, da vsestransko izkoristi pristanišče v Gdansk.

Gdansk pa ne prišteje nekakšen monopol na poljsko pomorsko plovbo.

Poljska sme graditi pristanišča in jih izpopolniti po mili volji, vendar ne sme izdajati prednostnih ukrepov v škodo Gdanskega.

Napad na italijansko poslaništvo

Pariz, 28. okt. AA. Iz Chamberryja poročajo: Snoči ob 22.30 je eksplodirala bomba, ki je bila postavljena na okno tukajšnjega italijanskega konzulata. Bomba je porušila pisarno konzulata in vso prednjo stran poslopja. Škoda je precejšnja. Človeških žrtev ni bilo.

Samopomoč litvanskih katoličanov

Kaunas, oktobra.

Od 6.—10. oktobra so se vršila v Kaunu zborovanja osrednjega vodstva Katol. akcije v Litvi. Udeležilo se je preko tisoč zastopnikov iz vseh krajev Litve, med njimi 218 ženskih in 106 duhovnikov. Poročila, predavanja in posvetovanja so bila posvečena najbolj važnim vprašanjem sedanjega verskega življenja: Krščanska družina in zakonsko življenje, verska vzgoja doma, poglobitev verskega življenja med ljudstvom, brezbožna boljševiška nevarnost. Sklepi katoliškega tiska, vprašanje o katoliških šolah, predvsem z ozirom na ustanovitve katoliške univerze v Kaunu. Zborovanja, ki so se vršila v društvenem domu najmarljivejših katoliških delavcev dijakov-ateistov, ki je vodil prelaj Borisevič. Predavalci so bili: akademski profesor vseh fakultet ter drugi akademski izobraženi ljudje. Univerzitetni profesor duhovnik dr. Česnis je obravnaval predmet: »Vera ni zasnova stvar!«, ter poudarjal kolik vpliv ima versko pojmovanje avtoritete v državnem življenju. Za njim je govoril duhovnik Česaitis o papeževi okrožnici »Casti connubii«. Na njegov predlog je Vodstvo Kat. akcije (VKA) sprejelo sledečo resolucijo: Ker krščanskim družinam grozi danes velika nevarnost od strani slovenske, zlasti časopisja, od kina in javnega oznanjevanja popolnoma individualističnih nazorov; nadalje, ker katoličani na to za družbo tako usodepolno pojave premalo reagirajo — kajti ne razumejo vsi pravih temeljev krščanskega zakona in družinskih čednosti, njih vzvišenosti in svetlosti — zato je VKA sklenilo:

1. da bo prirejalo tečaje za starše, v katerih bodo starši sami aktivno sodelovali pri obravnavi najbolj perečih vprašanj, ki zadevajo vsakdanje družinsko in zakonsko življenje ter pod pristojnim vodstvom izvajali praktične zaključke in prejemali potrebna navodila;

2. da bo VKA izdalo za mladino iz enciklike o krščanskem zakonu prirejen Katekizem, katerega bo treba poučevati po mladinskih organizacijah in jih s tem pripravljati na dolžnosti bodočih čestov in mater v krščanski družini;

3. da bodo odseki VKA in njih člani sami brali ter vneto širili slovesno, ki že obstoja o tem vprašanju;

4. da bo VKA na praznik sv. Družine prirejalo javna predavanja in prireditve, kjer se bodo proslavljali ideali krščanskega družinskega življenja.

Govorniki so z vso prepričevalnostjo in odločnostjo poudarjali velik pomen krščanskega zakona, neizpodbitne pravice Cerkve pri verski vzgoji družin, spoštovanje duhovne ter svetne gospodskosti ter se obenem posvetovali, kako siliti naj zavzamejo nasproti krivincem in nasilnima postopanju litvanske vlade napram Cerkvi. Veliko so se posvetovali zlasti, kako bi najlažje obvarovali mladino duha litvanskih sosedov boljševikov. To vprašanje so obravnavali in razpravljali že pri prvi točki, ker so bili boljševiki uničevalci družinskih pravic in dolžnosti. Tu so posebej sklenili nastopiti proti boljševizmu in njegovim nerodnim agitatorjem v Litvi, sklenjenju dobrega časopisja. Pri kolportiranju dobrega versko-kulturnega tiska naj bi pomagali predvsem mladina kot deana roka duhovnikov. V tem pogledu se je v Litvi že veliko storilo. Poročila so pokazala, da so nekateri duhovniki v svojih župnijah zmanjšali število naročnikov na nekatoliške liste od 300 na 5, a katoliške liste so razpečali po 1000 izvodov. Ponekod pride na 300 družin po 1000 verskih listov. Svedci je pa zopet veliko takih, ki sploh še nimajo nobenih časopisov, ker nekateri ne zaajo niti brati, ali pa če jih imajo, so protiverski. Zato ima Katoliška akcija v Litvi še mnogo dela.

Sploh pa je delovanje Katol. akcije v Litvi eno najboljših, kljub temu, da ima največje težave — ko pa na vsako besedo in na vsak korak katoliških delavcev že vedno preže oči in ušesa volunov masonske vlade (sodne preiskave proti par duhovnikom se baš te dni zopet vršijo). Z malimi izjemami je vodstvo Katol. akcije v Litvi zelo dobro urejeno. Ima svoje glasilo »Tiesos Kelias«. Vodilna mesta zavzemajo poveljni katoliški profesorji, zdravniki in advokati. Posebno delavna sta vseučiliški profesor Karvelis, predsednik KA, ter prof. Dovydaitis; zlasti slednji je storil že mnogo dobrega za katoličevanje v Litvi. Skoraj ga ni več kraja v Litvi, kjer ne bi že govoril. Pri preprostem ljudstvu in dijaštvu je zelo priljubljen — saj ga imenujejo očeta dijakov. Znan je kot neizprosen nasprotnik ateistov oziroma masonov, ki jih je v večjih krajih precej ter imajo posebno pod sedanjost vladno veliko moč. Na zborovanju VKA je vlada prof. Dovydaitis in še enemu prepovedala govoriti, kar je ljudi zelo razburilo.

Važno in nad vse aktualno je bilo na zborovanju vprašanje katoliških šol — v prvi vrsti vprašanje ustanovitve nove katoliške univerze v Kaunu. Ustanovitev Katoliške univerze je namreč sedaj v Litvi dnevno vprašanje, ker je vlada na zvit in krivljen način okrnila in zreformirala filozofsko-teološko fakulteto. VKA je prosilo škofovske konference, naj določijo odbor za ustanovitev univerze. Imenovanji je bilo pet članov, samih profesorjev, med njimi tudi dr. Karvelis. To vest so zborovalci z velikim navdušenjem sprejeli, naka so se dvignili neki duhovnik in daroval za novo univerzo 500 litov (Lit 3,5 Dint). Za tem so sporočili frančiškani 1000 litov, marijani 1000 litov; duhovnik Slaynas je daroval celo 10.000 litov, spet druga neznana oseba je poslala 5000 litov. Dekan Skinkis je ponudil svojo bogato knjižnico, neki župnik pa svojo plačo. Vsi so hoteli pokazati, kako globoko pojmujejo potrebo katoliških izobražencev v teh tako težavnih časih za vero in Cerkvo.

Litvansko VKA je poslalo pozdrav msgr. Faidutijui, papeževemu zastopniku za Litvo, ki se zdravi v eni izmed bolnišnic v Kraljevcu. Posebno slovesna je bila brzojavka, ki so jo poslali vsi, očetu, zahvaljujoč se mu za apostolski blagoslov in za vzvišen gled neustrašenega dela za božjo Cerkve, objublajoč mu ponovno brezpogojno pokorščino ter ljubezen. Ema Willajte.

Dinajska vremenska napoved. Južne Alpe: Večinoma oblačno in deževno.

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno, relativno nizke temperature in nestalno.

Ciper noče Angležev

London, 28. okt. O vzrokih, ki so dovedli do upora na Cipru, doznajajo to-le: L. 1878. so Angleži prevzeli od Turkov upravo otoka Cipra in po svetovni vojni so otok kratkoma anektirali. Že tedaj so Grki, ki so se tudi navzeli naukov o samoodločbi narodov, zahtevali pravico, da svoobodno izbirajo o pripadnosti svoje zemlje. Upali so, da jim bo Anglija dovolila, da se priključijo k Grčiji, posebno tudi radi tega, ker so se v tem smislu izrekli tudi liberalci in angleški laburisti. Toda oficijelna Anglija ni hotela o tem nič slišati. Angleški guverner Ronald Storrs je vselej zastopal stališče, da ne more Anglija v tem vprašanju popustiti, ker biva na otoku tudi mohamedanci, ki se ne marajo podrediti Grčiji.

L. 1929. se je pod vodstvom ciprškega škola odpravila grška delegacija v London, da izprosi dovoljenje za priključitev k Grčiji. Angleška vlada je to zahtevo zavrnila in ni hotela privoliti niti v razširjenju pravice ciprške deželne zbornice, ki je po mnenju Grkov orodje v rokah angleškega guvernerja. Člani zbornice so namreč poleg Grkov, ki tvorijo dve tretjini vsa prebivalstva, in Turkov, tudi angleški državni uradniki. Guvernerju so vselej postreli s pomočjo Turkov in Angležev.

Priprave za spremembo režima na Madžarskem

Vlada bo odstopila mesto zmernejši koaliciji

Bratislava, 28. okt. Z. Tukajšnji časopis »A Naprasna« obširna poročila o težkočah, v katerih se nahaja današnja madžarska vlada, in zaključuje, da se današnji režim v Madžarski ne bo mogel dolgo držati in bo še v teku te zime prišlo do važnih sprememb v notranjem političnem življenju. Zelo pada v oči, da je grof Ivan Hadik, bivši predsednik vlade in član Zgornje zbornice, ki je demokrat in največji nasprotnik današnjega režima, že nekolikokrat obiskal regenta Horthyja. V političnem življenju so prepričani, da se izza kulisa dela na ustvaritvi koncentracijske vlade. Imenujeta se imeni Gömbes in Hadik. Ker pa je Gömbes v nekaterih smereh zelo eksponiran in ker je potrebno voditi politiko za zblizanje s sosednimi državami, je verjetno, da bo koncentracijsko vlado sestavil Hadik. Hadik računa na podporo meščanske stranke in socialistične opozicije.

Budimpešta, 28. okt. Z. Socialno demokratska stranka je imela sredi sejo vodstva. Zastopnik Buschingerja je bilo naloženo, da na prvi seji parlamenta zahteva, da se stavi naredba po obsednem stanju izven moči.

Kronski svet v Sinaji

Averescu zahteva razpust parlamenta in volitve

Bukarešta, 28. okt. Z. Na zasedanju kronskega sveta v Sinaji so bili prisotni vsi člani vlade. Finančni minister Argelouanu je predložil načrt proračuna, nato pa je razpravljalo o raznih gospodarskih vprašanjih. Največ je bilo govora o razbremenitvi kmetijskega ljudstva, vendar pa še niso bili izdani nikakoli sklepi.

Bukarešta, 28. oktobra. Z. Na kongresu ljudske stranke je maršal Averescu napadel nacionalno kmetijsko stranko, posebno še bivšega predsednika vlade Mironescu. Za Titulescu je rekel, da je izvršen diplomat, da pa o notranji politiki nima pojma. Nadalje Averescu zelo ostro napada današnjo vlado in je rekel, da je še slabša kot prej.

Poudaril je, da vesti, da bo kralj ukinil vse politične stranke, ne odgovarjajo resnici. Pripravljen je bil, da se on umakne iz vodstva ljudske stranke, ker ve, da je njegovo intransigentno držanje mnogokrat preprečilo stranki, da pride na površino. Kljub temu je kongres izvolil Averescu za nadaljnja štiri leta za predsednika stranke. Po izvolitvi je Averescu ponovno govoril in zahteval takojšnjo razpust parlamenta ter svobodne volitve. Zahteval je, da se najstrožje postopa z onimi, ki so kršili ustavo ter napovedal hudo borbo korupcijskega.

Strah pred zimo

Velike rkrbi nemške vlade

Berlin, 28. okt. AA. Po obisku italijanskega zunanjega ministra Grandija se javnost največ zanima za gospodarska vprašanja in za nadalje bolj naraščajočo brezposelnost. Ministrski svet je imel včeraj popoldne sejo. Razpravljali je o gospodarskem programu, ki naj pozni olajša veliko pomankanje in brezposelnost v nižjih slojih. Zadnje dni je več ministrov sestavilo načrte za omiljenje gospodarske krize. Ti načrti bodo osnova za končno osnutek vlade. O tem osnutku bo razpravljalo gospodarski svet v četrtak. Seji bo predsedoval predsednik republike Hindenburg. Gospodarski odsek bo izvolil več pododborov in sicer za mežle, cene itd. Mezdno vprašanje je važno zato, ker potečeta 31. oktobra dve tretjini tarifnih pogodb. Ni izključeno, da izbruhnejo s tem v zvezi hude mezdne borbe med delodajalci in delojemalci.

Zadnji sklepi balkanske konference

Carigrad, 28. okt. AA. Svet druge balkanske konference se je sestel v vlak, a katerim so se člani konference vračali iz Ankare v Carigrad. Na sestanku so sklenili, da bo 20. januarja 1932 prihodnje zborovanje Sveta. Kraj sestanka bo določil predsednik. Nadalje je bilo na isti seji sklenjeno, da se trije novi odbori konference, ki se morajo ustanoviti na podlagi sklepov druge balkanske konference, skličejo k zasedanju istočasno s Svetom. Kar se tiče tretje balkanske konference je bilo sklenjeno, da se sestane prve dni meseca oktobra 1932 in da mora končati svoje delo pred 15. oktobrom istega leta. Svet je dalje sklenil, da država, v kateri se bo vršila tretja balkanska konferenca, ni obvezana organizirati tako imenovani balkanski teden. — Včeraj je balkanska konferenca sklenila, da se sestane avet najmanj tri mesece pred začetkom tretje balkanske konference. Delegati na drugi balkanski konferenci so se zahvalili turški delegaciji za dobro organizacijo konference in prireditvi sprejem, ki so ga bili deležni v Turčiji.

Carigrad, 28. okt. AA. Delegati druge balkanske konference so se vrnili iz Ankare v Carigrad, odkoder so noč ob 18.20 odpotovali v svoje domovine.

Nespremenjen položaj na vzhodu

London, 28. okt. tg. Kakor poroča Reuter iz Tokia, slovesno pozdravljajo oficijelni japonski krogi predlog kitajskega delegata v Zvezi narodov dr. Szeja v pismu, ki ga je pisal Briandu, da se sklene a Kitajsko razsodiščno pogodba, vendar naglašajo japonski krogi, da nima nobenega zmisla, razpravljati a Kitajsko o sklepanju novih pogodb, če Kitajski niti ni pripravljena, spoštovati že dosežaj sklenjene pogodbe.

Cankajšek miri

Tokio, 28. okt. AA. Agencija Rengo poroča, da je general Cankajšek odredil, naj kitajska javnost preneha z agitacijo proti Japonci.

Pozno odkrita poneverba

Haag, 28. okt. tg. V pokojniškem oddelku holandske finančne ministrstva so odkrili velike poneverbe, ki izvirajo deloma še iz časov pred 15 leti. Poneverjena je bila večja 2 milijonov goldinarjev. Do sedaj so aretirali štiri krivce, od katerih se je eden ustrelil.

doseči večino v zbornici. Sicer se guvernerju ni treba bati tega deželnega zbora, ker lahko postavi veto proti vsakemu njegovemu sklepu. Grško odposlanstvo je tedaj zahtevalo, da bi se zbornici dala oblast popolne avtonomije, če že ne dovoli, da se Ciper priključi k Grčiji.

Grki so smatrali, da bi bil sedanji trenutek, ko se mora Anglija boriti s tolikšnimi težavami, ugoden za upor. Angleška denarna kriza, upor v Indiji, vstop Iraka v Zvezo narodov, to so bila znamenja, da se angleški imperij trese v svojih temeljih. Poleg tega ni na Cipru sploh niti enega angleškega vojaka. Vse je to vabilo na upor.

Nemiri se nadaljujejo

London, 28. okt. AA. Prebivalstvo otoka Cipra je začelo po primeru Indije pridobivati sol iz morja. Na otoku je v veljavi monopol soli.

Redarji imajo nalog, da preprečijo vsakršno kršitev tega zakona.

Po poročilu iz Aten je množica v Larnaci napadla angleške čete, ko se izkrcavale s kamnomem. Guvernerja so izgredujki ranili, njegov avto pa sežgali.

bes in Hadik. Ker pa je Gömbes v nekaterih smereh zelo eksponiran in ker je potrebno voditi politiko za zblizanje s sosednimi državami, je verjetno, da bo koncentracijsko vlado sestavil Hadik. Hadik računa na podporo meščanske stranke in socialistične opozicije.

Budimpešta, 28. okt. Z. Socialno demokratska stranka je imela sredi sejo vodstva. Zastopnik Buschingerja je bilo naloženo, da na prvi seji parlamenta zahteva, da se stavi naredba po obsednem stanju izven moči.

njo vlado in je rekel, da je še slabša kot prej. Poudaril je, da vesti, da bo kralj ukinil vse politične stranke, ne odgovarjajo resnici. Pripravljen je bil, da se on umakne iz vodstva ljudske stranke, ker ve, da je njegovo intransigentno držanje mnogokrat preprečilo stranki, da pride na površino. Kljub temu je kongres izvolil Averescu za nadaljnja štiri leta za predsednika stranke. Po izvolitvi je Averescu ponovno govoril in zahteval takojšnjo razpust parlamenta ter svobodne volitve. Zahteval je, da se najstrožje postopa z onimi, ki so kršili ustavo ter napovedal hudo borbo korupcijskega.

Komunistična centrala v Romuniji

Bukarešta, 28. okt. Z. V Besarabiji je odkrita zelo razčlenjena komunistična organizacija. Centrala komunistov je bila v Kišenju. Šel organizacija je bil bivši ruski general Mimičel. Mimičel je bil po odhodu iz Rusije najprej romunski državni uradnik, nato je bil premeščen za policijskega uradnika v Poznanj, kjer pa so ga odpustili iz službe. Zato je ponudil svoje usluge Sovjetom, ki so jih sprejeli.

Padeč lanta in naši pomorščaki

Split, 28. okt. Z. Konferenca med lastniki ladij in mornarji, v vprašanju tečaja angleškega funtsterlinga, je končano. Do sporazuma ni prišlo, temveč bosta morali obe stranki izdelati elaborate in jih predati tretjemu, neinteresiranemu forumu, ki bo odločil. Gre za reguliranje plač, ker so bili nekateri pomorščaki plačani v funtsterlingih.

Bojazen za bolgarsko valuto

Sofija, 28. oktobra. AA. V bolgarski javnosti so razširjene alarmantne veste o možnosti predstoječega padca ameriškega dolarja. Stabilnost bolgarskega leva je namreč v zvezi z ameriškim dolarjem.

Radi pomirjenja javnosti priobčuje zato današnja »Sofijac« to-le informacijo:

»Na merodajnem mestu, kamor smo se obrnili zaradi pojasnila, so nam izjavili, da ni treba paziti, da je bil bolgarski lev stabiliziran na zlati podlagi, da razpola bolgarska narodna banka s potrebnimi zakonskim kriterijem v zlatu in da je dolar podlaga bolgarskega leva le v tehničnem smislu, kot efektivna zlata podlaga.«

Nemška šola v Subotici ni potrebna

Subotica, 28. okt. Z. Rezultat vpisov v nemško šolo v Subotici je bil zelo slab in ni izpolnil zakonskih pogojev, tako da šola ne bo otvorena. V enem predmetu je vpisanih vsega skupaj samo 24 učencev, kljub temu, da je bil rok za vpis podaljšan.

Berlin, 28. okt. AA. Grandi je odpotoval s svojo gospo iz Berlina v Rim.

Spanija obdrži enodomen sistem

Madrid, 28. okt. AA. Na današnji seji španskega parlamenta je bil po dolgi razpravi odbit predlog radikalne stranke, ki se nanaša na ustanovitev dvodomnega parlamentarnega sistema. Predlog je bil odbit s 150 proti 100 glasovom.

Parlament je nato s 140 proti 93 glasovom sprejel člen ustavnega načrta, ki naglašja, da državna oblast izhaja iz naroda. Oblast se uveljavlja preko narodnega predstavnštva.

Fašistične proslave

Rim, 28. okt. Z. Danes je bila po vsej Italiji svečana proslava 9. letnice fašističnega pohoda v Rim. Izvršene so bile fašistične rekrutacije in so vsi mladeniči, ki so izpolnili 18. leto, vstopili v fašistično milico. Na skupščinah, ki so se vršile v vseh večjih mestih, so voditelji fašistov prebrali navodila o delu v prihodnjem, to je v desetem letu fašističnega režima, ki jih je dalo vodstvo fašističnega režima.

Prestolonaslednik Umberto v Trstu

Trst, 28. okt. Z. Danes jutraj je prisel v Trst italijanski prestolonaslednik princ Umberto s soprogo princeso Marijo. Ob 9 so iz ladje doline San Marco spustili v morje veliko potniško ladjo »Conte di Savoia«. Tej svečanosti je prisostvoval tudi minister Ciano. Po tej svečanosti je princ Umberto otvoril novo radio postajo v Trstu.

Berlin, 28. okt. AA. Zrakoplov »Grof Zepelin« se je vrnil v Friedrichshafen iz Južne Amerike. 8000 km dolgo pot je preletel v 4 dneh, 3 urah in 45 minutah.

Šoštani

Saleška gasilska župa — ustanovljena. V nedeljo, dne 25. oktobra se je vršila v dvorani Zadruga doma ustanovna skupščina saleške gasilske župe. Kakor znano, so spadala saleška gasilska društva dosedaj pod slovenjegraško župo. Na zadnjem njenem rednem obnem zboru pa je bil sprejet sklep, da si Saleška dolina vsled obširnega teritorija in velikega števila edinic ustanovi svojo župo. Na nedeljski skupščini so bila zastopana po svojih delegatih vsa društva, navzoče pa je bilo tudi članstvo, ki je prostorno dvorano domala napolnilo. Za župnega načelnika je bil izvoljen g. Jakob Volk, dosedanj načelnik okrožja in zaslužni veterinar za gasilstvo. Ostali odbor: počačelnik g. Sorinek Martin (Velenje-rudnik), tajnik g. Tarkuš Franc (Šoštanj-mesto), blagajnik g. Gobec Hinko (Šoštanj-tovarna), samaritanski referent dr. Ferdo Korun (Šoštanj-mesto); odborniki: g. Stopar Vinko (Velenje), g. Novak Anton (Družmirje), Melanšek Franc (Velenje), g. Deberšek Baltezar (Gabrake), g. Kodrun Baltezar (Družmirje), g. Petek Ivan (Št. Janž), g. Pevsin Franc (Šoštanj-tovarna).

Popravek. V nedeljskem »Ilustriranem Slovencu«, ki je objavil serijo slik iz Šoštanja in okolice, sta se vrinile dve tiskovni pomoti. Pod sliko »Skala nad Šoštanjem« se mora pravilno glisati Skale, pod sliko »Moravska graščina« pa Maravska graščina.

V tekočem šolskem letu se je v tukajšnje obrtno-nadaljevalno šolo vpisalo 73 vajencev in vajenk.

Ljutomer

Proslava Finžgarjevega jubileja, katero je priredilo naše Prosvetno društvo preteklo nedeljo v Katoliškem domu, je prav dobro uspela. Uvodoma je predsednik Prosvetnega društva spregovoril besedo o Finžgarju-pisatelju, nakar je sledila uprizoritev jubilarne ljudske igre »Divji lovec«. Igra je v vseh ozirih uspela. Znova se je pokazalo, da so med našimi fanti in dekleti igralci talenti. Trud, ki ga je zahtevala uprizoritev, ni bil zastonj. Finžgarjev praznik je bil tudi praznik naše prosvete. Ljutomersko občinstvo je popolnoma napolnilo dvorano. Na splošno željo ponovi Prosvetno društvo »Divjega lovca« v nedeljo, dne 22. novembra, na kar posebej opozarjamo zanimance iz sosednjih župnij.

Trgatev v Ljutomerskih gorah še vedno ni končana. Veliki gospodski vinogradi imajo trgatev še za več dni. Manjši vinogradniki so spravili svoj pridelek. Kakovost letošnjega mošta je proti pričakovanju dobra, mnogo boljše od lanske. Za mostom ni nobenega povpraševanja. Pa tudi sicer o vinski trgovini ni govora. Slišimo, da namerava podružnica Vinarskega društva prirediti v Ljutomeru velik vinski sejem okoli 10. decembra. Do takrat bo most zavrel, da se bo bolje spoznala kakovost. Mogoče bo takrat kaj več zanimanja od strani kupcev.

Šmarino pri Velenju

V nedeljo 25. t. m. je gostovalo v tukajšnjem Društvenem domu Kat. prosv. društvo iz Št. Andraža z lepo žaloigro izza svetovne vojne »Stilmondski župan«. Marsikdo je dvomil v uspeh, ko je čital reklamo v listih. Kajti drama »Stilmondski župan« je težka in diletantskemu igralcu trd oreh. Sentendražci so pokazali, da so kos svoji nalogi. Župana je dobro podal akademik Brunšek Jože. V poročniku Otonu je Stanko Brunšek pokazal svoj igralski talent. Komandanta je v svo elegantno in oficirskim nastopom igral g. učitelj Kregar. Zelo ugajal je tudi Stefan Brunšek v vlogi Klavca. Ostali igralci so krepko držali ravnotežje z navedenimi, ki so imeli vodilne vloge v rokah. Ljudem v dvorani so se rosile oči, ko se je Stilmondski župan poslavljaj od svojih otrok, preden je padel kot nedolžna žrtev krivosti in nasilja nemškega vojaštva v svetovni vojni ob pohodu skozi nevtraln Belgijo. In ko je počil smrtonosni strel, je z Belo in Florisom jokalo tudi občinstvo.

Hrasnik

Nagla smrt. Nagle smrti je umrl g. Franc Likovič, poduradnik TPD v Hrasniku. Star je bil šele 30 let ter zapušča žalostno mlado vdovo in enega otročiča. Dasi pokojni še ni služboval več ko sedem let pri TPD v Hrasniku, vendar si je s svojim mirnim značajem pridobil srca svojih sotovarišev. Blag mu spomin! Preostali naše sožalje.

Nezgod. Pri delu na rudniški separaciji pri zvrnilcu, t. j. pripravu za zvrčanje vozlov, s premogom, se je težje ponesrečil rudar Babič Martin, ki je prišel z desno roko med iztirjeni vozček in ogrodje zvrnilca. Odtrgalo mu je prvi člen desnega palca. Prvo pomoč mu je nudil rudn. zdravnik g. dr. Arnsšek.

Posipanje ceste z gramozom. Pretekli teden so posipali cesto z gramozom, kar je bilo že potrebno. Novo pri tem je bilo to, da se je gramoz dovažal s tovornim avtom, kar je vsakokrat hitreje, kakor pa z vozniški.